

מה האידיאל כאורח חיים: רק ללמוד תורה או תורה ועבודה?**What's the Ideal Lifestyle- Torah or Torah VaAvoda?****1. בבלי, ברכות לה ע"ב -**

רבי חנינא בר פפא רמי: כתיב +הושע ב' + ולקחתי דגני בעתו וגו', וכתוב: +דברים י"א+ ואספת דגנך וגו'! - לא קשיא: כאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, כאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום. תנו רבנן: ואספת דגנך, - מה תלמוד לומר - לפי שנאמר: +יהושע א' + לא ימוש ספר התורה הזה מפידך, יכול דברים ככתבן? תלמוד לומר: ואספת דגנך - הנהג בהן מנהג דרך ארץ, דברי רבי ישמעאל; רבי שמעון בן יוחי אומר: אפשר אדם חורש בשעת חרישה, וזורע בשעת זריעה, וקוצר בשעת קצירה, ודש בשעת דישה, וזורח בשעת הרוח, תורה מה תהא עליה? אלא: בזמן שישראל עושין רצונו של מקום - מלאכתן נעשית על ידי אחרים, שנאמר: +ישעיהו ס"א+ ועמדו זרים ורעו צאנכם וגו'. ובזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום - מלאכתן נעשית על ידי עצמן, שנאמר: +דברים י"א+ ואספת דגנך; ולא עוד, אלא שמלאכת אחרים נעשית על ידן, שנאמר: +דברים כ"ח+ ועבדת את אויבך וגו'. אמר אביי: הרבה עשו כרבי ישמעאל - ועלתה בידן, כרבי שמעון בן יוחי - ולא עלתה בידן. אמר להו רבא לרבנן: במטותא מינייכו, ביומי ניסן וביומי תשרי לא תתחזו קמאי, כי היכי דלא תטרדו במזונייכו כולא שתא. אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן משום רבי יהודה ברבי אלעאי: בא וראה שלא כדורות הראשונים דורות האחרונים, דורות הראשונים עשו תורתן קבע ומלאכתן עראי - זו וזו נתקיימה בידן, דורות האחרונים שעשו מלאכתן קבע ותורתן עראי - זו וזו לא נתקיימה בידן.

[1] * ישעיהו סב, ח-ט - נִשְׁפַּע ד' בְּיַמֵּינוּ, וּבְזָרוּעַ עֲזוֹ: אִם-אֶתְּךָ אֶת-דָּגְנְךָ עוֹד מֵאֲכָל, לְאִיבֵיךָ, וְאִם-יִשְׁתַּן בְּיָדְךָ תִּירוֹשֶׁךָ, אֲשֶׁר יִגְעַתְּ בוֹ. כִּי מֵאֲסָפְיוֹ יֵאכְלֶהוּ, וְהִלְלוּ אֶת-ד'; וּמִקְבָּצָיו יִשְׁתַּהוּ, בְּחִצְרוֹת קִדְשֵׁיךָ.]

2. תוספות, מסכת ברכות דף לה עמוד ב - כאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום שנאמר ואספת דגנך - וא"ת והא לקמן בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום מוקמי ליה. וי"ל דמיירי ודאי שעושין רצונו אבל אין עושין רצונו כ"כ דאינם צדיקים גמורים

3. חידושי חתם סופר, סוכה לו

נלע"ד רבי ישמעאל נמי לא אמר מקרא 'ואספת דגנך' אלא בא"י ורוב ישראל שרויין שהעבודה בקרקע גופה מצוה משום יישוב א"י ולהוציא פירותיה הקדושים. ועל זה ציוותה התורה 'ואספת דגנך', 'ובועז זורה גורן השעורים הלילה', משום מצוה. וכאלו תאמר: לא אניח תפילין מפני שאני עוסק בתורה הכי נמי [=כך גם כן] **לא יאמר: לא אאסוף דגני מפני עסק התורה**, ואפשר אפילו **שאר אומנויות** שיש בהם יישוב העולם הכל בכלל מצוה. אבל כשאנו מפוזרים בעו"ה בין אומות העולם, וכל שמרבה העולם יישוב מוסיף עבודת ה' חורבן מודה ר' ישמעאל לרשב"י ועל זה אנו סומכים על ר' נהוראי במתני' סוף קידושין, 'מניח אני כל אומנויות שבעולם ואיני מלמד בני אלא תורה', היינו בחו"ל וכנ"ל.

4. השגות הרמב"ן, ספר המצוות, עשה ד - שנצטוינו לרשת הארץ אשר נתן האל יתברך ויתעלה לאבותינו לאברהם ליצחק וליעקב ולא נעזבה ביד זולתינו מן האומות או לשממה. והוא אמרו להם (במ' לג, נג) "והורשתם את הארץ וישבתם בה".

5. בבלי, נדרים מט ע"ב - רבי יהודה כד אזיל לבי מדרשא שקיל גולפא על כתפיה אמר גדולה מלאכה שמכבדת את בעליה רבי שמעון שקיל צנא על כתפיה אמר גדולה מלאכה שמכבדת את בעליה.

6. בבלי, מנחות צט ע"ב

אפילו לא שנה אדם אלא פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית, קיים מצות +יהושע א' + לא ימוש (את) ספר התורה הזה מפידך. אמר רבי יוחנן משום ר"ש בן יוחי: אפי' לא קרא אדם אלא קרית שמע שחרית וערבית - קיים לא ימוש, ודבר זה אסור לאומרו בפני עמי הארץ. ורבא אמר: מצוה לאומרו בפני עמי הארץ. שאל בן דמה בן אחותו של ר' ישמעאל את ר' ישמעאל: כגון אני שלמדתי כל התורה כולה, מהו ללמוד חכמת יונית? קרא עליו המקרא הזה: לא ימוש ספר התורה הזה מפידך והגית בו יומם ולילה, צא ובדוק שעה שאינה לא מן היום ולא מן הלילה ולמוד בה חכמת יונית. ופליגא דר' שמואל בר נחמני, דאמר ר' שמואל בר נחמני א"ר יונתן: פסוק זה אינו לא חובה ולא מצוה אלא ברכה.

7. בבלי, שבת לג ע"ב-

א. ואמאי קרו ליה ראש המדברים בכל מקום? דיתבי רבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון, ויתבי יהודה בן גרים גביהו. פתח רבי יהודה ואמר: כמה נאים מעשיהן של אומה זו: **תקנו שווקים, תקנו גשרים, תקנו מרחצאות**. רבי יוסי שתק. נענה רבי שמעון בן יוחאי ואמר: כל מה שתקנו - לא תקנו אלא לצורך עצמן, תקנו שווקין - להושיב בהן זונות, מרחצאות - לעדן בהן עצמן, גשרים - לייטול מהן מכס. הלך יהודה בן גרים וסיפר דבריהם, ונשמעו למלכות. אמרו: יהודה שעילה - יתעלה, יוסי ששתק - יגלה לצפורי, שמעון שגינה - יהרג.

ב. אזל הוא ובריה טשו בי מדרשא... אזלו טשו במערתא. איתרחיש ניסא איברי להו חרובא ועינא דמיא. והווי משלחי מנייהו, והווי יתבי עד צואריהו בחלא, כולי יומא גרסי, בעידן צלויי לבשו מיכסו ומצלו, והדר משלחי מנייהו כי היכי דלא ליבלו.

ג. איתבו תריסר שני במערתא. אתא אליהו וקם אפיתחא דמערתא, אמר: מאן לודעיה לבר יוחי דמית קיסר ובטיל גזרתיה? נפקו. חזו אינשי דקא כרבי וזרעי, אמר: מניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה! כל מקום שנותנין עיניהן - מיד נשרף. יצתה בת קול ואמרה להם: להחריב עולמי יצאתם? חזרו למערתכם! הדור אזול. איתבו תריסר ירחי שתא. אמרי: משפט רשעים בגיהנם - שנים עשר חדש. יצתה בת קול ואמרה: צאו ממערתכם! נפקו, כל היכא דהוה מחי רבי אלעזר - הוה מסי רבי שמעון. אמר לו: בני, די לעולם אני ואתה.

ד. בהדי פניא דמעלי שבתא חזו ההוא **סבא** דהוה נקיט תרי מדאני **אסא**, ורהיט בין השמשות. אמרו ליה: הני למה לך? - אמר להו: לכבוד שבת. - ותיסיג לך בחד? - חד כנגד זכור, וחד כנגד שמור. - אמר ליה לבריה: חזי כמה חביבין מצות על ישראל! יתיב דעתייהו. שמע רבי פנחס בן יאיר חתניה ונפק לאפיה, עייליה לבי בניה הוה קא אריך ליה לבישריה, חזי דהוה ביה פילי בגופיה, הוה קא בכי, וקא נתרו דמעת עיניה וקמצוחא ליה. אמר לו: אוי לי שראיתך בכך! - אמר לו: אשריך שראיתני בכך, שאילמלא לא ראיתני בכך - לא מצאת בי כך. דמעיקרא כי הוה מקשי רבי שמעון בן יוחי קושיא - הוה מפרק ליה רבי פנחס בן יאיר תריסר פירוקי, לסוף כי הוה מקשי רבי פנחס בן יאיר קושיא - הוה מפרק ליה רבי שמעון בן יוחי עשרין וארבעה פירוקי.

ה. אמר: הואיל ואיתרחיש ניסא - איזיל אתקין מילתא, דכתיב +בראשית לג+ ויבא יעקב שלם ואמר רב: שלם בגופו, שלם בממונו, שלם בתורתו. +בראשית לג+ ויחן את פני העיר אמר רב: מטבע תיקן להם, ושמואל אמר: **שווקים** תיקן להם, ורבי יוחנן אמר: **מרחצאות** תיקן להם. אמר: איכא מילתא דבעי לתקוני? - אמרו ליה: איכא דוכתא דאית ביה ספק טומאה.

8. בראשית רבה (וילנא) פרשה ט, יד

ויהי ערב ויהי בקר יום הששי, אמר רבי יודן זו שעה יתירה שמוסיפין מחול על קדש ובה נגמרה מלאכת העולם, על כן כתיב הששי.

9. הרב חזקיהו מדיני, השדי חמד, חלק ב, עמ' 190

בישוב דברי רשב"י בברכות ובמנחות... רשב"י בנדריים לבתר עובדא דשבת לג ב'.

10. קהלת רבה (וילנא) פרשה י

רשב"י ור' אלעזר בריה הוון טמירין במערתא דפקע תלת עשר שנין בשמדא, והוון אכלין חרובין ותמרים, ולסוף תלת עשר שנין נפק רשב"י ויתבי ליה על פלי דמערתא, חמא חד צייד פריס מצודתיה למצוד צפרין שמע ברת קלא אמר דימוס ואתפשת, שמע זמן תנינות ברת קלא אמר ספיקלא ואשתזבת, אמר אפילו ציפור מבלעדי שמיא לא יברח כל שכן נפש בר נש, ניחות וניתסאי בהדין מוי דמוקד דטבריה, נחתון ואיתסון בהדין מוי דמוקד דטבריה, אמרון צריכין אנו לעשות טובה ונהני להלון בני אתרא, כדרך שעשה אבינו יעקב שנא' (בראשית ל"ג) ויחן את פני העיר שהיה עושה אטליס ומוכר להם בזול עשה אטליס ומכר בזול.

11. בבלי, ברכות ח ע"א

ואמר רבי חייא בר אמי משמיה דעולא: גדול הנהנה מיגיעו יותר מירא שמים, דאילו גבי ירא שמים כתיב: +תהי קיב+ אשרי איש ירא את ה', ואילו גבי נהנה מיגיעו כתיב: +תהלי קכ"ח+ יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך, אשריך בעולם הזה, וטוב לך לעולם הבא, ולגבי ירא שמים וטוב לך לא כתיב ביה.